

JÄMSTÄLLDHET: SÅ HÄR GÖR DU!

JÄMSTÄLLD STADSPLANERING

WINNET
SKÅNE

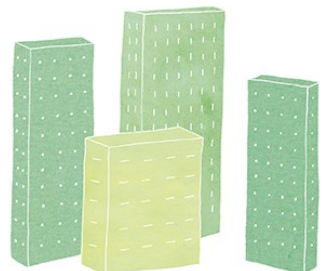
JÄMSTÄLLDHET – SÅ HÄR GÖR DU!

Winnet Skåne vill stärka handlingskraften för att arbeta med jämställdhet i praktiken och bjuder därför in till en rad lunchworkshops under 2018. Luncherna är en del i Winnet Skånes arbete för jämställdhet och regional utveckling och tillväxt. På luncherna är det aktiva jämställdhetsarbetet alltid i fokus varpå luncherna har fått samlingsnamnet Jämställdhet - Så här gör du! Träffarna inleds med lunch och en kort presentation av det område som är aktuellt för dagens workshop. Varje deltagare bidrar med sitt perspektiv samt utbyter erfarenheter med de andra yrkesverksamma. Winnet Skåne kallar det utveckling genom samverkan. Projektet smygstartade redan 2017 när vi hade en lunchworkshop som tog avstamp i #metoo och främst fokuserade på arbetsgivaransvaret från ett diskrimineringsrättsligt perspektiv.

JÄMSTÄLLD STADSPLANERING

#metoo har visat att kvinnor är otrygga på livets alla områden och synliggjort magnituden av detta som samhällsproblem. Vi har alla läst mängder av vittnesmål om hur kvinnor trakasseras och sexualiseras på gatan, på bussen, på idrottsplanen. Winnet Skånes andra lunch ville därför lyfta frågor om jämställdhet i det offentliga rummet. Det gjordes med i linje med frågor om vem staden är till för och hur normerna kan förändras.

Hur en stad planeras är avgörande för människors hälsa och livskvalitet. Genom att synliggöra vilka som representeras och inkluderas i stadsplaneringen kan vi få syn på vår makt att styra vilka som "har rätt" och möjlighet att vistas i det offentliga rummet. Utmaningarna med att uppnå jämställdhet och hållbarhet kräver en mångfald av kompetenser i samverkan. Det finns ett stort behov av verktyg för att göra staden tillgänglig för alla. Lunchens syfte var att diskutera vilka metoder vi kan använda och hur de fungerar.

DE JÄMSTÄLLDHETSPOLITISKA MÅLEN

Det övergripande målet för den svenska jämställdhetspolitiken innebär att kvinnor och män ska samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter att forma samhället och sina egna liv. Därtill finns sex delmål som säger att det ska råda:

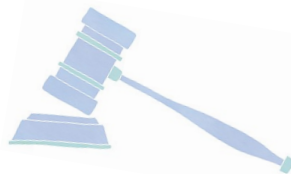
- ◇ En jämn fördelning av makt och inflytande. Kvinnor och män ska ha samma rätt och möjlighet att vara aktiva medborgare och att forma villkoren för beslutsfattandet.
- ◇ Ekonomisk jämställdhet. Kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om utbildning och betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut.
- ◇ Jämställd utbildning. Kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma möjligheter och villkor när det gäller utbildning, studieval och personlig utveckling
- ◇ En jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet. Kvinnor och män ska ta samma ansvar för hemarbetet och ha möjligheter att ge och få omsorg på lika villkor.
- ◇ Jämställd hälsa. Kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma förutsättningar för en god hälsa samt erbjudas vård och omsorg på lika villkor.
- ◇ Mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet.

KÖNSUPPDELAD STATISTIK

Jämställdhet är en kunskapsfråga och för att kunna arbeta på strategisk nivå för att förändra normer kring kön i stadsplaneringen är det nödvändigt att använda sig av könsuppdelad statistik. Genom statistik synliggörs kvinnors och mäns, flickors och pojkars levnadsmönster och livsförhållanden och visar därmed om det råder olika förutsättningar för grupperna som kan ligga till grund för de beslut som tas och prioriteringar som görs.

JÄMSTÄLLDHETSINTEGRERING

Det finns olika strategier för att uppnå jämställdhet. I Sverige är jämställdhetsintegrering den huvudsakliga strategin. Jämställdhetsintegrering innebär att jämställdhet ska integreras i alla verksamhetsområden och i alla led av beslutsfattande, planering och utförande av verksamheter. Detta innebär att jämställdhetsperspektivet ska involveras i planeringens alla steg och processer. Jämställdhet, inkludering och mångfald bör alltså innefattas i ett tidigt stadiet av samhällsplaneringen för att skapa bättre förutsättningar för den fortsatta planeringen samt i implementeringen och verkställandet av arbetet.

MAKT– OCH GENUSPERSPEKTIV

Idag lever vi i ett ojämnt samhälle och därför måste vi utgå från de premisserna när en stad planeras. Vi kan se att det råder ojämnt på nästan livets alla områden. Exempelvis tjänar kvinnor i genomsnitt mindre än män och återfinns i betydligt lägre utsträckning på ledande positioner. Kvinnor och män finns på olika arenor i samhället, både horisontellt och vertikalt. Det innebär att det finns skillnader både i att kvinnor och män befinner sig på olika platser. Uppdelningen mellan könen på arbetsmarknaden är ett exempel på detta, där kvinnor och män befinner sig i olika sektorer, i förskolan exempelvis jobbar endast omkring 3–4 % män. Samtidigt har kvinnor och män även olika positioner. Detta ser vi exempel på inom bland annat akademien. Vi ser att fler studenter är kvinnor men tittar vi på personalen på högskola och universitet blir kvinnorna färre och färre ju högre upp i hierarkin vi tittar, bland professorer är endast 27 % kvinnor. Könsmönster skapas och upprätthålls både på det personliga planet och på det strukturella planet av såväl kvinnor som män.

Det är viktigt att tänka kön men aldrig bara kön i arbetet med jämställdhet. Etnicitet, religion och funktionalitet är exempel på andra aspekter som i samverkan med kön påverkar olika personers förutsättningar i samhället och det offentliga rummet. Till exempel så finns både könsmaktsordning och rasmaktsordning vilket gör att en svart kvinna har en annan position än en vit kvinna, en vit kvinna en annan position än en vit man osv. Att olika maktordningar samverkar med och påverkar varandra är en viktig del när stadsplaneringen ska göras jämställd.

JÄMSTÄLLDHET I PLANERINGEN

Normer kopplade till olika maktordningar genomsyrar staden och återfinns bland annat i språket, med exempel som byggherre, medborgare och gatunamn som nästan aldrig är döpta efter kvinnor. Samma normer syns i stadens utformning som statyer, aktivitetsparker. Därför är det viktigt att i stadsplaneringen tänka på vilka begrepp som används och hur dessa kan bli mer inkluderande. De sju diskrimineringsgrunderna kan användas som riktlinjer.

Stadsplanering kan utmana samhällets normer och vara ett viktigt verktyg för att skapa ett mer inkluderande, jämställt och hållbart samhälle. Genom en rationell planeringsansats fungerar planeraren som expert och beaktar jämställdhet med hjälp av olika verktyg som exempelvis checklistor. I en kommunikativ planeringsansats fungerar planeraren snarare som expert på att driva processen och få med kvinnor och mäns kunskaper och erfarenheter.

En översiktsplan ska redovisa fakta och mål för jämställdhet inom kommunen samt identifiera strategiska frågor. Den ska vidare innehålla anvisningar för hur jämställdhet ska beaktas i fortsatt planering. Här kan bland annat metoder som ska användas skrivas in.

I en detaljplan ska bebyggelsen, dvs. skolor, bostäder, service etc. utformas med hänsyn till kvinnor/flickor, män/pojkars behov och intressen. Planen ska ta hänsyn till kvinnors/flickors och mäns/pojkars behov av transporter. Och planeringen av kultur- och fritidsanläggningar i området ska beakta kvinnors/flickors och mäns/pojkars behov och intressen likvärdigt.

LUNCHWORKSHOPEN

Birgitta Andersson, expert på jämställdhetsintegrering på SKL inledde lunchen med en kort presentation av ämnet. Vlora Makolli, som är verksamhetsutvecklare på Tjejer i Förening och har initierat och drivit projekt med feministisk stadsplanering i fokus fortsatte med lokala exempel och en workshop. Just nu sitter Vlora även i regeringens referensgrupp för feministisk stadsplanering.

Workshopen riktade sig främst till stadsplanerare, politiker, arkitekter, landskapsarkitekter, trafikplanerare eller personer som på andra sätt arbetar med frågor kopplade till det offentliga rummet. Workshopen utgick från ett method kit som är framtaget av Add Gender och Belatchew Arkitekter med stöd av Boverket. Vill du veta mer om metodkittet kan du hitta mer information här : <https://methodkit.com/shop/methodkit-for-equal-places/>

STADSPLANERINGEN ÄR JÄMSTÄLLD NÄR:

- ◇ Översiktsplaner och detaljplaner är jämställdhetsintegrerade.
- ◇ Kvinnor och män har lika möjlighet till inflytande och delaktighet i planeringens alla led.
- ◇ Kvinnor och män känner sig lika trygga i det offentliga rummet.
- ◇ Fysisk planering underlättar för kvinnor och män att kombinera betalt och obetalt arbete och att få ett fungerande vardagsliv.
- ◇ Kvinnors och mäns resande och val av transportmedel tar minsta möjliga på miljön.
- ◇ Offentlig utsmyckning och namn på gator och torg speglar och erkänner kvinnor och mäns erfarenheter och utmanar normer kring kön.
- ◇ Kvinno- och mansdominerade fritidssysselsättningar/verksamheter tilldelas lika mycket resurser.
- ◇ Allt informationsmaterial, som text och bild t.ex. är jämställdhetssäkrat.
- ◇ Allt bemötande är jämställdhetssäkrat.

*Källa: Birgitta Andersson, SKL

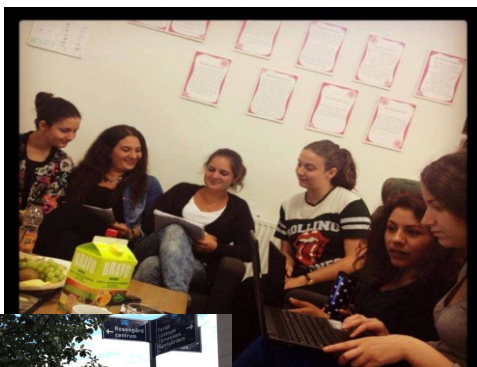

LOKALA SATSNINGAR

Under lunchworkshopen berättade Vlora Makolli om sitt arbete med att implementera jämställdhet och inkludering i stadsplaneringen. Ett exempel var en parkeringsplats som skulle byggas om till en aktivitetsyta där de första skisserna innebar en normativ bild av denna, med förslag om olika sportytor. Tjejer i Förening använde istället andra metoder för att nå ut och anställde tjejer på praktikplatser som fick samarbeta med landskapsarkitekterna. Resultatet blev en plats som satte kultur, musik och dans i centrum.

Dessa lokala satsningar visar tydligt hur viktigt det är att ifrågasätta normer och att tidigt i planeringen involvera olika grupper i bostadsområdet.

FEM FÖRSLAG FÖR EN JÄMSTÄLLD STADSPLANERING

Representation – Ett problem är att medborgardialoger i stor utsträckning består av vita, välutbildade män.* Att aktivt involvera flera grupper i medborgardialogen redan tidigt och lyssna på synpunkter från personer av olika åldrar, kön, etnisk bakgrund, funktion osv kan leda till att fler vill vistas i den offentliga miljön.

Rörelsefrihet – Stadsplanering är i stor utsträckning anpassad efter normen, exempelvis utgår en stor del av staden från en person som kör bil. Statistik visar att två tredjedelar av bilförarna är män, medan kvinnor, barn och äldre cyklar och går mer. Att exempelvis satsa på cykel- och gångvägar och kollektivtrafik är viktiga aspekter av kvinnors rörelsefrihet.

Trygghetskänsla – Nästan var tredje kvinna känner sig otrygg i sitt bostadsområde på kvällen. * #metoo-rörelsens berättelser vittnar om magnituden av kvinnors utsatthet i det offentliga rummet. Bra belysning och ökad närvaro är enkla verktyg för att öka trygghetskänslan och få en plats att upplevas som mindre hotfull.

Funktionella och attraktiva platser – Genom att normkritiskt planera offentliga utrymmen kan fler gruppers behov tillgodoses. Det kan vara att planera fler sittplatser eller toaletter för att även personer med snippa ska uppleva att det är en plats som är avsedd för dem. Attraktiva mötesplatser kan ge ett affektionsvärde för lokalbefolkningen.

Resurser – Ofta gynnas killar och mäns fritidsintressen framför kvinnor och tjejer. Generellt får tjejer och kvinnor en mindre del av föreningsstöd och liknande, minst andel går till tjejer och kvinnor med utländsk bakgrund. Att normkritiskt granska var pengarna läggs kan vara en del i att förändra maktbalansen.

* Listerborn, C. (2015). Medborgarinflytande - om makt, genus och stadsutveckling. i T. Lindholm, S. Oliviera e Costa, & S. Wiberg (Red.), Medborgardialog - demokrati eller dekoration? (Vol. 72, ss. 65-83).

*Brå, Nationella trygghetsundersökningen 2016

MER OM WINNET SKÅNE

Winnet Skåne är en nod för jämställd regional utveckling och kunskap. Winnet Skåne är en kunskapsorganisation som samlar lokala nätverk och föreningar för att stärka samverkan och öppna upp för fler möjligheter till jämställdhetsarbete i Skåne. Winnet Skåne vill främja en jämställd regional utveckling och tillväxt genom att påverka och förändra attityder till, kunskaper om och strukturer för jämställdhet. Winnet Skånes arbete sker genom kunskapshöjande insatser, samverkan och praktiskt förändringsarbete.

VEM ÄR WINNET SKÅNE TILL FÖR?

- ◇ Winnet Skåne skapar möjligheter till erfarenhetsutbyte mellan våra medlemsföreningar och deras medlemmar. Winnet Skåne stärker samverkan och öppnar upp för fler möjligheter genom jämställdhetsarbete.
- ◇ Winnet Skåne är en projektpartner som samarbetar med en mångfald av parter och stödmedlemmar för att dela kunskap, skapa lika villkor och påverka förutsättningarna för en jämställd regional utveckling och tillväxt. Winnet Skåne säkrar jämställdhetsperspektivet och hjälper andra aktörer att göra skillnad. Tillsammans skapar vi handlingskraft för att genomföra åtgärder som främjar och utvecklar jämställdheten i Skåne.

ETT URVAL AV WINNET SKÅNES ARBETE:

◇ **Handlingsplan för jämställd regional tillväxt:**

Winnet Skåne arbetar med att genomföra Region Skånes handlingsplan för jämställd regional tillväxt och arbetar med en rad olika insatser. Winnet Skåne har bland annat tagit fram en checklista för jämställd och jämlik kommunikation, processlett och utbildat Skånes sommarlovsentreprenörer i jämställt entreprenörskap samt skapat ett nätverk för teknikintresserade tjejer och ickebinära på gymnasium och YH.

◇ **Mångfaldskartan**

Winnet Skåne har tillsammans med Region Skåne tagit fram en kartläggning av mångfalden i näringslivet i de skånska kommunerna. Med hjälp av statistik beskrivs på ett övergripande sätt hur mångfalden ser ut i näringslivet i Skånes 33 kommuner samt hur tillgång till exempelvis ekonomisk makt ser ut. Med kartläggningen försöker visa huruvida Skånes befolkning tas tillvara som en möjlighet för att Skåne på sikt ska klara av sin kompetensförsörjning och bidra till högre tillväxt.

◇ **Jämställd Lösning:**

Jämställd Lösning är ett nytt nätverk för alla som vill vara med och lösa Skånes jämställdhetsutmaningar på ett nytänkande och lösningsfokuserat sätt. Under 2018 bjuder Winnet Skåne i samverkan med Kommunförbundet Skåne, Länsstyrelsen Skåne & Kvinnojouren Lund in till fyra träffar.

◇ **Kunskapsmaterial om jämställdhetsperspektiv på I den regionala utvecklingsstrategin:**

Winnet Skåne arbetar med att ta fram nytt kunskapsmaterial för att synliggöra hur jämställdheten spelar roll för den regionala utvecklingen och tillväxten i Skåne.

Winnet Skåne arbetar tillsammans med andra aktörer för att öka intresset, engagemanget och kunskaperna för jämställd regional utveckling och tillväxt. Vår metod är påverkan genom samverkan.

www.winnetskane.se

[Facebook.com/WinnetSkane](https://www.facebook.com/WinnetSkane)

Jämställdhet - så här gör du! är en del av Winnet Skånes arbete för jämställd regional utveckling och tillväxt. Projektet finansieras av Region Skåne.